

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen asiantuntijalausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle (HE 56/2026 vp) koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain ja saariston kehityksen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

25.5.2026

Yleistä asiantuntijalausunnosta

- Varsinais-Suomen hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiantuntijapyyntöön koskien (HE 56/2026 vp) hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain ja saariston kehityksen edistämisestä annetun lain muuttamisesta.
- Hyvinvointialueen lausuntoon sisältyvät huomiot on esitetty seuraavilla sivuilla

Lisätietoja asiantuntijalausunnosta:

Ville Rajahalme
Talousjohtaja
ville.rajahalme@varha.fi

Minna Näsman
Rahoituspäällikkö
minna.nasman@varha.fi

Yleistä

- Hyvinvointialueiden talous ja rahoituksen kehitys ovat jo alkuvaiheessa eriytyneet merkittävästi.
- Rahoitusmallin nollasummaluonne yhdistettynä alueiden erilaisiin lähtökohtiin vahvistaa alueiden välisiä eroja.
- Rahoituksen kehitys ei kaikilta osin vastaa palvelutarpeen ja kustannusten kehitystä.
- Useilla alueilla rahoituksen riittävyys lakisääteisten palvelujen turvaamiseen on jo nyt kireä.

Keskeiset muutokset rahoitukseen

- Varsinais-Suomen hyvinvointialue pitää rahoitusmallin kehittämistä ja julkisen talouden tasapainottamistavoitetta sinänsä hyväksyttävänä, mutta korostaa rahoituksen, palveluvelvoitteiden ja sopeutustavoitteiden yhteensovittamisen välttämättömyyttä.
- Palvelutarpeen kasvusta huomioidaan jatkossa aiempaa pienempi osuus (60 %), mikä käytännössä kiristää rahoituskehystä suhteessa kustannuspaineisiin kaikilla hyvinvointialueilla.
- Samalla määräaikaisesta palvelutarpeen kasvua korottaneesta lisäosuudesta luovutaan, mikä edelleen heikentää rahoituskehitystä.
- Tarvemallia päivitetään ja siirtymätasauksia muutetaan, mikä yhdessä vaikuttaa rahoituksen tasoon ja kohdistumiseen.
- Lisäksi otetaan käyttöön väliaikainen tasaus, jolla hyvinvointialuekohtaisen rahoituksen vähimmäistaso turvataan vuosittain. Muutos on sinänsä perusteltu rahoituksen riittävyyden näkökulmasta, mutta heikentää rahoitusmallin läpinäkyvyyttä ja kannustavuutta.

Palveluvelvoite ja rahoitus tasapainossa

- Varsinais-Suomen hyvinvointialue painottaa, että hyvinvointialueiden rahoituksen tulee olla tasapainossa järjestämisvastuun kanssa.
- Säästötoimet ilman palveluvelvoitteiden muutosta voivat johtaa tilanteeseen, jossa palveluja ei kyetä järjestämään lain mukaisesti.
- Esitetyt säästötoimenpiteet kohdistuvat tilanteeseen, jossa hyvinvointialueet ovat jo toteuttaneet merkittäviä sopeutustoimia. Pitkään jatkuneen sopeutuksen jälkeen lisäsäästöjen toteuttaminen hidastuu ja vaikeutuu.
- Jatkossa talouden tasapainottaminen edellyttää yhä useammin laajoja ja hitaasti toteutettavia rakenteellisia muutoksia palveluverkkoon ja toimintatapoihin.

Rahoitusmallin toimivuus ja ennakoitavuus

- Rahoituksen kohdentaminen laskennallisten tekijöiden perusteella on johdonmukaista ja tukee rahoitusmallin perusajatusta tarveperusteisuudesta.
- Hyvin toimivan rahoitusmallin tulee olla pitkäjänteisesti ennakoitava, kannustava ja riittävän läpinäkyvä hyvinvointialueiden toiminnan suunnittelun näkökulmasta.
- Siirtymätasauksiin kohdistuvat muutokset ja lisäsäästöt heikentävät kuitenkin lyhyellä aikavälillä rahoituksen ennakoitavuutta.
- Erilliset tasaus- ja siirtymämekanismit lisäävät monimutkaisuutta ja vaikeuttavat kokonais kuvan hahmottamista.
- Varsinais-Suomen hyvinvointialue katsoo, että rahoitusmallin uskottavuus perustuu ennakoitavuuteen, sitä ei tulisi heikentää erillisillä, rajatuilla muutoksilla. Jatkossa tarvitaan laajempi rahoitusmallin uudistaminen, joka huomioi sekä rahoituksen riittävyyden että palvelujärjestelmän kehittämisen.

Tarvemalli ja tietopohjan laatu

- Sosiaali- ja terveydenhuollon tarvemallia päivitetään, mutta muutokset toteutetaan rajatusti tietopohjaan liittyvien epävarmuuksien vuoksi.
- Yksityisen terveydenhuollon diagnoositietojen vaikutusta rahoituksessa rajataan, jotta rahoitus kohdistuisi paremmin julkisen järjestämisvastuun mukaisesti.
- Varsinais-Suomen hyvinvointialue pitää erityisen tärkeänä tietopohjan eheyttä, vertailukelpoisuutta ja läpinäkyvyyttä. Lisäksi mallin tulee kuvata todellista palvelutarvetta ja siitä syntyviä kustannuksia, ei kirjaamiskäytäntöjen tai tietojärjestelmien eroja.
- Rahoitusmallin hyväksyttävyyys edellyttää, että alueet voivat luottaa tietopohjan oikeellisuuteen ja ymmärtää rahoituksen määräytymisen perusteet.

Kiitos, tack